

Dr. Esad Kurtović
Filozofski fakultet, Univerzitet u Sarajevu

UDK 929.52(497.6)PRI
94(497.6 Trebinje) „14“
Izvorni naučni rad

TREBINJSKA VLASTELA PRILJUBOVIĆI

SAŽETAK

Priljubovići predstavljaju identifikaciju nekoliko generacija trebinjske vlastele čije rodoslovno stablo nije dovoljno popunjeno. Identificirano je da lozu predstavlja Priljub Utješinović i njegovi sinovi Dabiživ, Radče i Radoslav Priljubović. Djeluju u prvoj polovini XV stoljeća. Smješteni su u naseljima Taleži, Ljubokovo (Ljubovo), a kasnije generacije i u Goloj Glavici i Mustaćima. Ponajviše se ističu u pljačkanjima Dubrovčana. Rad djelimično popunjava praznine u poznavanju ove vlastelinske porodice i delegira za budući rad neka nerazjašnjena pitanja u njihovoj kontekstualizaciji na trebinjskom području.

Ključne riječi: Priljubovići, trebinjska vlastela, Taleži

Priljubovići (Preljubovići) predstavljaju trebinjsku vlastelu koja je ostavila značajnog traga na hercegovačkom području u prvoj polovini XV stoljeća. Historiografija ih je afirmirala putem pristupa djelatnika Mihaila Dinića i Đure Tošića.¹ Informacijom više na ovom mjestu ukazujemo na ovu porodicu kroz njene tri generacije. Priljubovići nisu zabilježeni u ćirilskoj građi. Jedine poznate informacije o njima potječu iz latinske građe Državnog arhiva u Dubrovniku. Osnovna karakteristika izvornih pokazatelja o ovoj porodici je opća za svu trebinjsku vlastelu. Naime, podaci i nisu tako malobrojni, ali je njihov profil jednoličan.

1 Михаило Динић, Хумско-требињска властела, САНУ, Београд 1967, 46; Ђуро Тошић, Требињска област у средњем вијеку, Историјски институт, Београд 1998, 17-19. 213.

Prvi predstavnik ove porodice u literaturi je prepoznat u izvjesnom Preljubu (ustvari Priljubu) koji se spominje oktobra 1410.² Tada Pribil Gojaković podiže tužbu protiv Radoslava Mirnića, čovjeka Priljuba, zbog krađe tri košnice pčela koje su bile na uzgoju kod Dabiživa Vlakitovića i krađe drugih stvari.³ Iako navedeno samo po sebi nema dodatne kontekste kojima bi olakšano prepoznavali aktere i prostor na kojem djeluju, prema drugim informacijama to je prvi predstavnik ove porodice u poznatim izvorima. Inače, Priljub (Preljub) više nije anonimni rodonačelnik ove porodice. On je Priljub Utješinović. Sredinom februara 1381. Priljub Utješinović iz Trebinja (Priliup Utiessenouich de Tribunio) ostavio je kod Palka Menčetića četiri skotne svinje.⁴ Jedna tužba iz aprila 1415. pobliže određuje i kontekstualizira Pribila Utješinovića među srodnicima. Radi se o tužbi Petika Sredanovića koju podiže protiv većeg broja kradljivaca dva konja sa robom na području Trebinja. Optuženi su Priljub Utješinović, njegov sin Dabiživ, Rača i Radoslav Priljubović, Radoslav i Milutin Velčić, Radoslav Mirnić sa bratom, braća Radaša i Milat Oribob, Vlatko Ratković, Pribislav Mirković, Pribil Radaković, braća Ostoja i Boljun Radetković.⁵ Prema navedenom, Priljub je dakle Priljub Utješinović a njegovi sinovi su Dabiživ, Rač i Radoslav Priljubović. Moglo bi se pretpostaviti da su i ostali ovdje navedeni

- 2 (12.10. 1410), Državni arhiv u Dubrovniku (dalje: DAD), *Lamenta de foris*, II, 1v; М. Динић, Хумско-греб ињска властела, 46.
- 3 „Pribil Goiachouich coram domino Rectore ser Nalcho de Procullo conqueritur supra Radoslaum Mirnich, homine de Prigliub, dicens quod dederat Dabisiuio Vlacidpotouich tria foramina appium et dictus Radoslauius furatus fuit de mensis proxime elapsis et libris CXX lini et unum sachum lane et unum peruum manuele et unam cordiam a femina” (12.10. 1410), DAD, *Lamenta de foris*, II, 1v.
- 4 „Priliup Utiessenouich de Tribunio coram domino Rectore ser Nicolao Marini de Mence et eius curia probare intendit et fidem facere per testes infrascriptos quod ipse Priliup depositauit penes Palchum presbiteri Dobre de Mence scrouas quatuor pregnantes. Testes: Pribis Chertessich, Bogloe Opalič de Breno“ (15.2. 1381), DAD, *Intentiones Cancellarie*, I, 28v.
- 5 „Petichus Sredanouich ... conqueritur supra Preglub Utiessenouich, Dabisiuum eius filium, Račca Preglubouich, Radoslaum Prilubouich, Radoslauum Velcich, Milutin Velcich, Radoslaum Mirnich cum fratre, Radassum Oribob, Millath eius fratrem, Vlatcum Ratchouich, Pribislaum Mirchouich, Pribillum Radachouich, Hostoyam Radetchouich, Boglun eius fratrem, Pribath Utessinouich, Radouin Hostoich, Milladin cum fratrem, Hostoyam Millinouich et Bogmil eius fratrem, dicens quod die X marcii predicti in Tribinio per vim aceperunt sibi duos equos cum modias V salis, duodecim uxe, quingum unum vinum” (18.4. 1415), DAD, *Liber maleficiorum*, IV, 25.

Priljubovi ljudi kao što je to izvjesno za Radoslava Mirnića za koga je to potvrđeno ranijim pokazateljem iz 1410. godine.

Prema navedenom, rodonačelnika Priljubovića trebalo bi tražiti u ocu Priljuba Utješinovića, dakle izvjesnom Utješenu, čiju djelatnost bi mogli odrediti drugom polovinom XIV stoljeća i osobi koja je zatekla dolazak bosanske vlasti na trebinjskom području. Postoje pokazatelji o Utješenu povezanom za trebinjsko područje iz ranijih vremena. Izvjesni Utješin Radoslavić iz Trebinja jula 1372. ugovara trogodišnje služenje kod trgovca Pripka Pribojevića, a februara 1393. Utješin Kotnić iz Trebinja ugovara uzgoj stoke.⁶ Njihov profil naizgled nije baš prijemčiv za pretpostavku o rodonačelniku Priljubovića i predstavniku vlastele, ali ni Priljubovići nisu bili iz višega ranga. Naprotiv, spomen Novaka Utješinovića iz Trebinja je za promišljanje. Oktobra 1392. on se pojavljuje kao garant za jemce u slučaju usmjerenom protiv dužnika Boljeslava Radovanića.⁷ U radnoj pretpostavci mogao bi se povezati uz Priljuba Utješinovića.

Ranije je Mihailo Dinić kao Priljubove sinove imao u opticaju Dabiživa i Radoslava Priljubovića, dok je za Radača Priljubovića bio u rezervi, da je to jedne prilike tako zabilježen ustvari bio Radoslav Priljubović.⁸ Pokazatelj iz 1415. ipak na jednom mjestu navodi trojicu Priljubovića: Dabiživa, Radoslava i Rača (*Preglub Utiessenouich, Dabisiuum eius filium, Raçça Preglubouich, Radoslaum Prilubouich*).⁹ Jedan duži dokument iz kraja aprila 1401, koji predstavlja istraživački postupak protiv Pribislava Bogišića zbog pljački i upletenosti u protivdubrovačko djelovanje, spominje braću Dabiživa i Rača Priljubovića (*Dabixio et Raza fratres Priglubouichi*). Optuženi Pribislav u toku istrage je izjavljivao da su Miltoš Kudelinović, brat Radonje Kudelinovića i Sumina Radonjić (sin Radonje Kudelinovića) na području Trebinja i Konavala okupljali

6 „Ego quidem Utiessenus Radoslauch de Tribinio” (19.7. 1372), DAD, Diversa Notariae, IX, 52; „Utiesen Cotnich de Trebigna” (19.2. 1393), Diversa Cancellariae, XXX, 192. Širi ispisi građe iz serije Diversa Cancellariae korištene u ovom radu dostupni su u, Esad Kurtović, Arhivska građa za historiju srednjovjekovne Bosne (Ispisi iz knjiga kancelarije Državnog arhiva u Dubrovniku 1341-1526), 1-3, Institut za historiju-JU Historijski arhiv Sarajevo, Sarajevo 2019.

7 „Nouach Utiesenouich de Tribigna” (6.10. 1392), DAD, Diversa Cancellariae, XXX, 147.

8 М. Динић, Хумско-требињска властела, 46.

9 (18.4. 1415), DAD, Liber maleficiorum, IV, 25.

istomišljenike za određene tajne poslove, a da su ispred okupljenih Trebinjaca bili braća Dabiživ i Rača Priljubović, te Petko Stojković i Radič Kaselović. Njih šestorica su se okupili u Crkvi svetog Petra u Trebinju, položili zakletvu i utvrdili sporazum o zajedničkom protivdubrovačkom djelovanju.¹⁰ Pokazatelji iz 1401. određivali bi procjenu starosti Priljuba i njegove djece koja su očigledno punoljetstvo doživjeli u XIV, a u XV stoljeću su se prepoznatljivo izdvajali na trebinjskom području.

Rača Priljubović spomenut je i marta 1413. kao svjedok tužbe koju Dobretko Bangiga podiže protiv Branka Vraničića i Vukića Sladinovića zbog krađe krave.¹¹ Po svemu, pored Dabiživa i Radoslava, Priljub je imao i sina Rača Priljubovića. Radač Priljubović spomenut je oktobra 1419. Tada braća Tasovac i Radašin Radmilović podižu tužbu protiv Radača Priljubovića i njegovog

- 10 „Cum ad aures nobili et circumspecti viri domini Johannis de Poza Rectoris ciuitatis Ragusii et iudichum eius curie peruenerunt quod Pribislaus Bogsich, homo male condicionis et stime non simel, scilicet, pluries aliquando solus et aliquando cum sociis fecerunt per districtum ciuitatis Ragusii fecit multa furta, violentias et rubarias. Et etiam tempore prodicionis ante preteriti vera relacione percepta promixerat esse cum aliis predictoribus contra ciuitatem nostram Ragusii. Idcircho prefatus dominus Rector cum eius iudicibus curie vigore eorum officii ut iusticia compleatur dilligenter examinauerunt dictum Pribislaum Bogsic ut inferius continebitur. Qui Pribislaus personaliter ... interrogatus de tractatu anni preteriti quid sciebat de dicta tractatu respondit sponte et sua propria voluntate se tantum scire, videlicet: Quod Miltos, frater Radogne et Sumina, filius ipsius Radogne antequam propalaretur tractatum ibant per Tribigne et Canal euadando et inducando homines ad suam voluntatem et seruicium non aperiendo causam, et dixit quod ipsi inuenerunt in Tribigna et inuenerunt circha LXX homines et dicebant non habemus in Canali plures ducentis qui nobis promiserunt, et dicebant vobis sequetur magna utilitas et nobis honore ex tote parati quando mitemur per vos et erimus apud capita nostra. Et sic ipsis persuadendo verbis promixerunt sibi esse paratos de quibus LXX hominibus eligerunt quatuor nomine Dabixio et Raza fratres Prigloubouichi, Petcho Stoichouich et Radiz Caselouich. Et intrauerunt ipsi quatuor cum predictis Miltos et Sumina in Ecclesia sancti Petri de Tribigna et ibi iurauerunt ad sacramenta insimul et secundum quod ipse Pribislaus auudit a dicto Sumina qui tunc loquebatur palam quod illis quatuor predictis ipsis Miltos et Sumina propalauerunt tractum et etiam michi et fratribus meis persuaxerunt dantes nobis intencionem magne utilitatis si fuerimus cum eis non apperendo nobis aliquid de ipso tractatu et nos [13] non poterramus mazinare alium saluo quod forsitam volebant interficere aliquem de dominus contrate et nichilominus promixerunt eis esse cum ipsis ... [13v] ...” (26.4. 1401), DAD, Liber maleficiorum, I, 13-14v.
- 11 „Dobretcho Bangiga coram domino Blasio de Sorgo Rectore conqueritur supra Branchum Vranicich, Vochcium Sladinouich, dicens quod predicti in festo sancti Michaelis proxime elapsis furati fuerunt sibi unam vacham. Testes: Raçça Prilubouich” (26.3. 1413), DAD, Lamenta de foris, III, 62.

čovjeka Pribislava Gojakovića zbog pljačke dva škopca i ovce, a koja je izvršena u Trebinju.¹² Možemo pretpostaviti da je Priljub imao četiri sina ili da su Rač i Radač ista osoba, odnosno da je Priljub imao tri sina pri čemu je jedan od njih ponekad drugačije zaveden (Rač-Radač). Ova druga pretpostavka je izglednija. Naime, decembra 1425. sklopljen je ugovor o radu i izučavanju zanata Milorada, sina Radče Priljubovića iz Trebinja kod tkača Radoja Brajkovića Sedlarića.¹³ Okviri trećeg sina Priljuba Utješinovića nalaze se u imenu Rač/Radče/Radač. U tužbi iz decembra 1421. uz optužene braću Dabiživa i Radosava spomenut je njihov sinovac Strijež (*Dabisiuum Priglubouich et Radossauum eius fratrem, Striyx ipsorum nepotem*).¹⁴ Isto bi podrazumijevalo da je u pitanju drugi sin Radča Priljubovića. I to ima svoju potvrdu. Optužba za krađu iz juna 1422. dobila je kasnije izjave svjedoka koji su dopunjavali imena optuženih. Miladin Radosalić je februara 1424. u spisak optuženih dodao, između ostalih, i ime Striježa Radčića.¹⁵ Time je i dilema oko Priljubovih sinova kao i nećaka Striježa uspješno završena.

Priljubovići su vezani za uopćeno trebinjsko područje. Tako je krajem augusta 1417. zabilježen Stojko Braynović iz Trebinja, čovjek Priljuba, koji je prodao četiri ovce i pet koza Radoju Gradojeviću iz Šumeta za 10 perpera.¹⁶ Kasnije informacije su konkretnije u vezivanju Priljubovića za naselja Taleži, Ljubokovo i Gola Glavica.¹⁷ Izvjesno je i da su Dabiživovići povezani za naselje

12 „supra Radaç Priglubouich et Pribislauum Goiachouich, hominem suum” (20.10. 1419), DAD, Lamenta de foris, IV, 97. Širi ispisi građe iz četvrtog sveska Lamenta de foris dostupni su u, E. Kurtović, Ispisi građe za historiju srednjovjekovne Bosne (Lamenta de foris – Tužbe kaznenih djela učinjenih izvan grada, Svezak IV, 1419-1422, Državni arhiv Dubrovnik), Vlastito izdanje, Sarajevo 2020.

13 „Milorad, Radçe Priglubouich filius, de Tribigne” (1.12. 1425), DAD, Diversa Cancellariae, XLIII, 239v.

14 (22.12. 1421), DAD, Lamenta de foris, IV, 377.

15 (21.6. 1422), DAD, Lamenta de foris, V, 60. Ispod: „Die VIII februarii 1424. Miladin Radosaglich ... Stries Radcich”, Isto.

16 „Stoycho Braynchouich de Tribigna, homo Prigliubi” (28.8. 1417), DAD, Diversa Cancellariae, XLI, 155v.

17 „de Talese, homines Priglub et Dabisiui” (27.10. 1420), DAD, Lamenta de foris, IV, 258v; „multos alios homines Dabisiui Priglubouich et Priglubi sui patris qui stant in Tribigna in villa qua dicitur Tales et Glubochoou” (14.11. 1420), Isto, 264v. „de Talese, hominem Dabisiui Prigliubouich” (18.1. 1422), Isto, 391. „homines Dabisiui Priglubouich de Thalese” (26.8. 1422), Isto, V, 83v; „de Tribigne, homo Dabisiui Prigliubouich in Gola Glauiza” (5.8. 1442), Diversa Cancellariae, LVI, 187v.

Mustaći.¹⁸ Naselja Taleži i Gola Glavica smještena su u trebinjskoj Šumi, Ljubokovo (Ljubovo) u Površi, dok su Mostaći kod Zasada blizu Trebinja.¹⁹

Iz nekoliko informacija vidjeli smo da se ljudi Priljubovića na trebinjskom području bave poljoprivredom, zemljoradnjom i stočarstvom, te trgovinom zasnovanom na proizvodima poljoprivredne osnove. Oktobra 1406. Dabiživ Priljubović iz Trebinja prodaje krojaču Radašinu Drugoviću vola za 10 perpera a po istom ugovoru Dabiživ vola prima na uzgoj i rad.²⁰ Priljubović i njihove ljude očuvana građa ipak više prikazuje u pljačkaškim akcijama. Ispratit ćemo ih u njihovom hronološkom nizu.

Početkom decembra 1419. Ljubiša Hrvatinić iz Šumeta podiže tužbu protiv Radosava Priljubovića, Bogavca Pribilovića, Vukašina Semergotića, Milaša Radosalića i drugih kompanjona Radosava Priljubovića, zbog pljačke dvije krave i junice na carini vojvode Petra Pavlovića. Bogavac Pribilović je januara naredne godine svjedočio da su krađu izvršili po nalogu Dabiživa Priljubovića, svoga seniora.²¹ Podatak o poziciji Dabiživa Priljubovića vidljiv je i iz druge dokumentacije. Po svemu on je najstariji među braćom i predstavljao je uz oca glavnu polugu među Priljubovićima.

Tokom 1420. Priljubovići se češće nalaze u tužbama. Krajem januara 1420. Milak Brančić iz Rijeke dubrovačke podiže tužbu zbog pljačke sedam košnica pčela, tri ovce i koze od strane nepoznatih osoba. Kasnije su kao optuženi pridodati

18 „Ostioiam Dabisiuouich Mostachi” (4.7. 1446), DAD, Lamenta de foris, XX, 144v; „Nos Vuchassinus Vuochi Dobrouoeuich et Radossauus Dabisiuouich ambo de Tribigna de Mustachi” (15.1. 1495), Debita Notariae, LVII, 4. Širi ispisi grade iz serije Debita Notariae korištene u ovom radu dostupni su u, E. Kurtović, Izvori za historiju srednjovjekovne Bosne I/1-2 (Ispisi iz knjiga zaduženja Državnog arhiva u Dubrovniku 1365-1521), Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo 2017.

19 Ђуро Тошић, Требињска област у средњем вијеку, Taleži 17-19, Gola Glavica 20, Ljubokovo (Ljubovo), 24, Mostaći 41.

20 „Dabisiuus Prilubouich de Tribinio” (17.10. 1406), DAD, Diversa Cancellariae, XXXVI, 105v.

21 „supra Radossauum Priglubouich, Bogauaz Pribilouich, Volchassinum Semeregotich et Millas Radossalgich et alios socios dicti Radossau. Eo quia predicti accusati violenter abstulerunt ipsi accusatori ad carinam voyuode Petri vachas duas et mancium unum hodie mane” (1.12. 1419), DAD, Lamenta de foris, IV, 111v. Ispod: „Die XXVIII januarii 1420. Boghauaç siue Buchauaç Pribilouich descriptus inter accusatos dicti lamenti ... interrogatus supra dicto lamento, dixit et confessus sponte fuit quod ipse et nomine alii secum missi fuerunt per Dabisiuum Priglubouich, patronum ipsorum, ad accipiendum animalia ipsius eorum patroni”, Isto.

ljudi Dabiživa Priljubovića Radoslav Crnoljut, Vukašin Pribisalić zvani Dumović, Pribislav Stojemerlić i Bratetin (Bračetin) Stipojević.²² Februara 1420. Pribinja Milbratović podiže tužbu protiv Radoslava Priljubovića iz Trebinja i njegovih ljudi braće Bratetina, Milaša, Ivana, Vukašina, Radovina i Radaka Mrstenovića te braće Miladin i Ivana Ilića (*Radoslauum Priglubouich de Tribigna et Bratetinum et Milasium et Braioe et Volchasinum et Radouinum Merstenouich et Radach fratrem suum et Miladinum et Iuan Hiliich, omnes homines Radoslauri Priglubouich*) zbog pljačke krave vrijednosti 10 perpera izvršene u Župi dubrovačkoj. Oktobra 1420. Božitko Milovčić podiže tužbu protiv Radosava Crnoljuta, Bogete Velkovića, Pribisava i drugih koje ne poznaje, svih iz Taleže i ljudi Priljuba i Dabiživa (*Radossauum Cernogluth, Velchouich Boghetam et Pribisauum et alios quatuor quos non cognouit, omnes de Talese, homines Priglub et Dabisiui*), zbog napada, ranjavanja i pljačke robe i stvari izvršene na putu iz Popova u Šćenici. Početkom novembra 1420. Grubač Vukčić iz Mrčeva u Novim zemljama, preko supruge Vukosave, podiže tužbu protiv ljudi Dabiživa Priljubovića i ljudi Vladne Brlić (*supra homines Dabisiui Priglubouich et supra homines Vladne Verlichie*) zbog teškog ranjavanja i pljačke stoke i stvari izvršene u Mrčevu. Sredinom novembra 1420. Radovac Utješenović iz Gromače podiže tužbu protiv Radovca Milutovića, Radosava Crnoljuta i mnogih drugih ljudi Dabiživa Priljubovića i njegovog oca Priljuba sa područja Trebinja, iz Taleži i Ljubokova (*Radouaçium Miluthouich, Vladisauum et Radosauum Cernigluth et multos alios homines Dabisiui Priglubouich et Priglubi sui patris qui stant in Tribigna in villa qua dicitur Tales et Glubochouo*), zbog pljačke 16 grla sitne stoke i dva perpera u opremi, a izvršene u Gromači. Sredinom decembra 1420. Brajko Radosalić, zastupnik Radača Ostojića, podiže tužbu protiv Radosava Priljubovića, Radivoja Baljinovića, Ostoje Novakovića i Per(v)inca Radičevića zvanog Korinić (*Radossauum Priglubouich, Radiuoi Baglinouich, Ostoia Nouachouich, Perinaç Radiceuich dicto Chorinich*) zbog pljačke novca i stvari izvršene u Trebinju u mjestu zvanom Stjepan Polje gdje se Radač nalazio sa dubrovačkim poslanicima.²³

22 „Radoslau Cernogluth, Volchassin Budisaglich dictus Dumouich, Pribislau Stoiemerlich, Bratettin Stipoeuich}, homines Dabisiui Priglubouich” (28.1. 1420), DAD, Lamenta de foris, IV, 139.

23 (13.2. 1420), DAD, Lamenta de foris, IV, 148; (27.10. 1420), Isto, 258v; (2.11. 1420), Isto, 261v; (14.11. 1420), Isto, 264v; (14.12. 1420), Isto, 272.

Učešće u pljačkanjima Priljubovići su nastavili i narednih godina. Početkom maja 1421. Radovac Vlatković iz Osojnika, u ime brata Grubača, i Bratoš Sparožić iz Osojnika podižu tužbu protiv Radosava Crnoljuta, Božitka Radosalića i Bogavca Pribilovića, redom ljudi Dabiživa Priljubovića iz Trebinja (*Radossauum Cernigluth et Bositchum Radosaglich et Bochauaç Pribilouich, omnes homines Dabisiui Priglubouich de Tribigna*), zbog pljačke 16 ovaca i koze izvršene u Trebinju. U prvoj polovini maja 1421. Radivoj Stanjević podiže tužbu protiv Radosava Priljubovića i njegovih ljudi (*Radossauum Priglubouich et homines eius*) zbog pljačke stvari vrijednosti 10 perpera i ranjavanja izvršenog u Trebinju. Decembra 1421. braća Radosav i Dobrašin Stojčić podižu tužbu protiv braće Dabiživa i Radosava Priljubovića i njihovog nećaka Striježa, braće Pribisava i Gojaka Mirkovića, Latka Ratikovića, Radmila Milinovića i Rovina Ostojića (*Dabisiuum Priglubouich et Radossauum eius fratrem, Striyx ipsorum nepotem et Pribissauum Mirchouich et eius fratrem Goiachum et Latchum Ratichouich et Radmio Milinouich et Rouinum Ostoych*) zbog pljačke koža i tri škopca.²⁴

Pljačkaški nastupi Priljubovića intenzivni su i 1422. godine. Januara 1422. Ratko Bratosalić iz Župe dubrovačke podiže tužbu protiv Bogete Radosalića iz Taleži, čovjeka Dabiživa Priljubovića (*Boghetham Radoslauich de Talese, hominem Dabisiui Prigliubouich*) zbog pljačke Ratkove kuće u kojoj je i Dabiživ učestvovao.²⁵ Juna 1422. braća Radosav i Dobrašin Miočić na poziv Ratka voštara podižu tužbu protiv Dabiživa Priljubovića iz Trebinja zbog pljačke volova, novca i stvari izvršene u Trebinju. Braća su kasnije došla do šireg spiska krivaca a dijelom su i povratili svoju imovinu. Prošireni spisak optužbe navodi Dabiživa Priljubovića i njegovog sina Dobrovoja i još poimenice 16 osoba. Jedan od optuženih Miladin Radosalić dao je februara 1424. izjavu kojom potvrđuje da je pljačka izvršena po naredbi Dabiživa Priljubovića. On je spisak optuženih proširio na još osam osoba, među kojima i na Ostoju sina Dabiživa Priljubovića i Striježa Radčiča²⁶, sina Radče Priljubovića.

24 (4.5. 1421), DAD, Lamenta de foris, IV, 305; (12.5. 1421), Isto, 308v; (22.12. 1421), Isto, 377.

25 (18.1. 1422), DAD, Lamenta de foris, IV, 391.

26 „Radossaus Moicich et Dobrassinus eius frater}, per vocem Ratchi vostari, ... conqueruntur supra Dabisiuum Priglubouich de Tribigna. Eo quia his diebus propelapsis predictus accusatus in Tribigna abstulit eis violenter decem boues et in denariis computatis yperperos XL et paria octo cercellorum de argento et de tela et sclauinas et multas alias res quas non dum bene

Augusta 1422. Martin Radienčić nekad zvani Radonja podiže tužbu protiv braće Miladina, Milaša, Bogete i Bogavca, sinova Radosava Medoevića, a ljudi Dabiživa Priljubovića iz Taleže te Crniljuta i Milovca Radišića, Branka Dabiživovića, Milata Pribinjica i Jurka Branoševića zbog pljačke novca i stvari u mjestu Drijenu kod Trebinja gdje se sklonio od kuge u Dubrovniku. Kasnije je među krivce pridodao braću Veljka i Vukšu Đurđevića i Radača Robovića.²⁷

percontatus siue scrupatus est” (21.6. 1422), DAD, Lamenta de foris, V, 60. Ispod: „Die IIII decembris 1422. Radossauus et Dobrossauus} coram nobili et sapienti viro ser Benedicto Pe. de Gondola honorabili Rectore Ragusii dixit quod res quas habuit predictus accusatus fuerunt hec, videlicet: in denariis yperperos XL, octo inter boues et vaccas, pecie X tele, II lecti, triginta inter faziolos magnos et paruos, quatuor paria cerzellarum de argento et anuli octo argenti, una zoia, I capputeus et unum birretum et unum par calegarum blauarum, octo inter interulas hominis et mulieris. Nomina vero predonum sunt hec, videlicet, Dabisiu Priglubouich et Dobrouoy eius filius, Tuertco Radichieulich, Radouin Ostoich, Miladin eius frater, Pribissau Goiacouich, Bogillo Milinouich et Radmio eius frater, Vlatcho Ratchouich, Pribissau Mircouich cum quatuor fratribus suis, Bosichicho Radosaglich, Bogetta, Miladin et Milas frater eius Radosalichi, Radossau Stauerouich, Iuan Gradoeulich et Dan eius filium, Bogauaç Pribilouich”, Isto. Ispod: „Die VIII februarii 1424. Miladin Radosaglich unus ex inculpatis supradictis constitutus coram domino Rectoris ser Marino de Gradi et juratus iudicum ser Nicola Pe. de Poza, ser Natale de Proculo et ser Marino Ja. de Gondola, interrogatus supra dicto lamento dixit quod ipse fuit unus ex dictis robatoribus ad accipiendum res predictas in loco dicto Plesche de mandato supradicti Dabisiui Priglubouich, scilicet, dixit quod ipsi Miladin nichil aliud habuit ad rebus predictis propter quam unum par calegarum. Item dixit quod ultra predictos superinde nominatos fuerunt in infrascripti homines ad predandum eos, videlicet, Vladissau piugnus Radosai Stauerouich, Radeгла Jagnicich, Pribissau Strilar, Bogauaç Pribilouich et Ostoia Dabisiui Priglubouich filius, Stries Radcich, Radach Ostoich, Radmil Gorielçich”, Isto. Ispod: „1424 die XVII junii. Suprascripti Radossauus et Dobrassinus, fratres, conquerentes dixerunt et confessi fuerunt se contentos et sibi satisfactum esse a suprascripto Miladin Radosalich predatore suprascripto quantum est pro parte ad eum spectantum et de omni eo quod habuit ex predicta suprascripta. Renuntiando”, Isto.

27 „Martinus Radienich aliter vocatus Radogna ... conqueritur supra Miladin et Milas et Boghetam et Bochauaç fratres, filios Radossai Medoeulich, homines Dabisiui Priglubouich de Thalese et supra Cerniglud et Milouaç Radisich et Branchum Dabisiuouich et Milath Pribignich et Jurchum Branoseulich. Eo quia de mense mai proxime preteriti dum ipse aufugiens de ciuitate periculum pestis et esset in Tribigna in loco qui dicitur Drieno, predicti insultum facientes in ipsum accusatorem sibi violenter diriperunt in denariis yperperos nouem et unam clamidem et par unum caligarum de rassa et unum caputeum de panno valoris unius ducati et interulam siue camisiam et duas touarias vino plenas, unum sachum de lana et unum camen de lana. Testes: Iuchus Priboeulich qui stat cum Pasquoe a candelis, Smiol Radiucich” (26.8. 1422), DAD, Lamenta de foris, V, 83v. Ispod: „Die XVIII februarii 1424. Predictus Martinus coram nobili et sapienti viro domino Rectore ser Marino de Gradi dixit repperisse culpabile de dicto lamento etiam infrascriptos, videlicet: Velchum Jurgeulich et Voxam fratrem eius, Radaç Robouich”, Isto.

Uprkos većem broju tužbi Dubrovčani su početkom februara 1423. zajedno sa Vranićima, dali slobodu dolaska u Dubrovnik Dabiživu Priljuboviću i njegovom neimenovanom bratu kao i drugima iz Taleži.²⁸ Oktobra 1423. Miloš Pribišić iz Župe dubrovačke podiže tužbu protiv Radohne Vitojevića iz Trebinja, čovjeka Dabiživa Priljubovića i Obrada Radišića zvanog Onogajević, čovjeka Regoje Vlaha zbog krađe vola u Bobovištu.²⁹

Novembra 1424. Petko Radeljević iz Šumeta podigao je tužbu protiv Ivana Stojsalića te Bogavca i Radosava Staverovića, ljudi Dabiživa Priljubovića iz Trebinja zbog krađe steone krave koju je Petko držao za ishranu Stojke, kćerke Bogdana i dojilje Leonarda Đurđevića.³⁰ Stojsalić i Staverovići su iz Taleži kako to pokazuje tužba iz decembra 1426. Tada Pajko Radovčić iz Šumeta podiže tužbu protiv Ivana Stojsalića iz Taleži, čovjeka Dabiživa Priljubovića, Mirosava rođaka Radosava Staverovića iz Taleži, Bogavca iz Taleži, Branete Koma Nenojevića i Radovana sina Radosava Crniljuta zbog krađe četiri koze u Šumetu.³¹

U međuvremenu, januara 1425. u Dubrovniku je na traženje braće Radosava i Dobrašina Stoičića izvršeno oduzimanje vijenca od perli i srebra od mlinara Dobrilčića, a koji je vlasništvo njihovog dužnika Dabiživa Priljubovića.³² Okolnosti dužništva kao i eventualnog vraćanja duga nisu poznate.

28 Sa strane: „Salvus conductus Vranichis, Priglubouichi et Talezaniis”. „Captum fuit de dando fidam et plenum et liberum salvmconductum Vranichis et Dabisiuo et fratri suo Priglubouichi ac etiam illis de Talexe veniendi et et standi Ragusium et ad eius pertinentias et districtis tam in ere quam in persona” (5.2. 1423), DAD, Consilium Minus, III, 45v.

29 „Milos Pribisich de Breno coram domino Rectore ser Nicola Jo. de Poza conqueritur supra Radochna Vitoeuich de Tribigna, hominem Dabisiui Priuboeuich [tako] et supra Obrad Radisich dictum Onogaeuich, hominem Regoie Vlachum. Eo quia ipsi Radochna et Obrad sibi Milos furatus est nuper unum bouem in villa Bobouiste, prout sibi Milos data est informatio” (18.10. 1423), DAD, Lamenta de foris, V, 219.

30 „Petchus Radegleuich de Zoncheto ... conqueritur supra Iuan Stoisaglich, Bochauaç Stauerouich et Radossaum Stauerouich homines Dabisiui Pregliubouich de Tribigna. Eo quia die heri ipse nominati accusati furtiue sibi acceperunt in pascuis unam vaccam pregnans ipsius Petchi quam ipse Petchus tenebat ad nutriendum a Stoycha filia Bogdani et nutrice ser Leonardi de Georgio” (26.11. 1424), DAD, Lamenta de foris, VI, 63v.

31 „Paichus Radoucich de Zuncheto ... conqueritur supra Iuanum Stoisaglich de Talese hominem Dabisiui Priglubouich et Mirosauum priuignum Radosai Stauerouich de Talese et Bochauaç de Talesa et Branetam de Coma Nenoeuich et Radouanum filium Radossai Zregnilud. Eo quia ista nocte preterita predicti accusati furtiue subtraxerunt sibi de domo sua de Zuncheto capras quatuor” (17.12. 1426), DAD, Lamenta de foris, VII, 120.

32 „Qui vinaç est Dabisiui Priglubouich, debitoris” (14.1. 1425), DAD, Diversa Cancellariae, XLIII, 71v.

U kasnijem periodu rjeđa su pljačkanja Priljubovića. Dubrovački vlastelin Ivan Crijević podigao je tužbu početkom marta 1427. zbog krađe tri njegova konja koja su bila na ispaši kod Krasoja Popovića i njegove braće u Popovu. Kasnije su pridodavana imena kradljivaca među kojima je i Radak Merskienović, čovjek Dabiživa Priljubovića.³³ Aprila 1433. Božidar Radovčić podiže tužbu protiv Dabiživa Peiljubovića i Radina Ostojića zbog krađe vola koji je bio kod Milovca iz Trebinja.³⁴ Decembra 1436. braća Grubač i Radosav Baljković podižu tužbu protiv Radovca Crnilovića, čovjeka Dabiživa Priljubovića i Bielje Pribisalića zbog krađe tri vola i dva odijela od raše u Visočanima u Novim zemljama.³⁵

Posljednja prikupljena informacija koja spominje Dabiživa Priljubovića je iz augusta 1442. Tada njegov čovjek Radovac Milatović iz Trebinja, iz Gole Glavice, ugovara uzgoj devet svinja sa gospođom Jelušom, udovicom vlastelina Marina Prodanelića i njihovim sinom Jakovom Prodanelićem.³⁶

Narednu generaciju Priljubovića ponajbolje poznajemo kroz sinove Dabiživa Priljubovića. Literatura je poznavala Dobrovoja i Ostoju Dabiživovića kao sinove Dabiživa Priljubovića, a nizu je pridodan i Pavko Dabiživović.³⁷ I to je

33 „Ser Johannes Lam. de Zriua ... conqueritur. Eo quia dum ipse ser Johannes dedisset in Popoua ad pasculandum tres suos equos Crassoio Popouich et fratribus dicti equi furati fuerunt heri mane in diluculo” (4.3. 1427), DAD, Lamenta de foris, VII, 150v. Ispod: „Die 29 martii 1427. Ser Johannes Lampre de Zriua dixit esse fures dictorum equorum infrascriptos, videlicet, [sa strane pridodato i prekriziženo: *Vochoie Boglicich*] Radiç Miloseuich Rigianum, Vratcum Vraniçich de Lug, Radachum Merschienouich hominem Dabisiui Prigliubouich”, Isto. Ispod: „Die VIII mai 1427. Ser Johannes suprascriptus addidit quod etiam repperit esse fures dictorum equorum Raichum Mioçich et Stipan Miletich homines Gregorii Nicolich”, Isto.

34 „Bosidar Radoucich ... conqueritur supra Dabisiuum Prigliubouich et Radin Ostoych. Eo quia sibi furati fuerunt unum suum bouem quem dederat in saluum Milouaz in Tribigne” (2.4. 1433), DAD, Lamenta de foris, IX, 237.

35 „Grubaz et Radossauus eius frater Boglchouich ... conqueruntur supra Radouaz Cernilouich hominem Dabisiui Priliubouich, Bieglam Pribisalich. Eo quia sibi a Visozagne in Terris Nous acceperunt per vim tres boues hiis diebus. Et dixerunt expendendi yperperos VIII in sozbina pro inueniendo dictos homines. Et duas vestimenti de raxia sibi abstulerunt” (15.12. 1436), DAD, Lamenta de foris, XI, 275v.

36 „Radouaç Milatouich de Tribigne, homo Dabisi Prigliubouich in Gola Glauiza” (5.8. 1442), DAD, Diversa Cancellariae, LVI, 187v.

37 М. Динић, Хумско-требињска властела, 46.

polazište koje se može nadograđivati. Uz spomenute treba pridodati Radonju Dabiživovića. U ranije spomenutoj tužbi iz juna 1422. kojoj su pridodavani optuženi, februara 1424. spomenuti su Dabiživ Priljubović i njegova dva sina Dobrovoj i Ostoja (Dabiživovići), kao i njihov nećak Strijež Radčić, sin Radče Priljubovića.³⁸ Januara 1440. su spomenuti Ostoja i Radonja Dabiživović među optuženima za krađu vola na području Trebinja.³⁹ Jula 1446. među tuženima za krađu izvršenu u Cernici, području vojvode Stjepana Vukčića Kosače, bio je Ostoja Dabiživović iz Mustaća.⁴⁰

Marta 1451. u velikom spisku tuženih koje optužuju ljudi dubrovačkog vlastelina Mihaila Bobaljevića iz Osojnika zbog izvršene velike pljačke i ranjavanja su Dobrovoj, Radonja i Ostoja, sinovi Dabiživa Priljubovića iz Trebinja (*Dobrouoi, Radognam et Ostoiam filios Dabisiui Prieglubouich de Tribigne*).⁴¹ U

38 DAD, Lamenta de foris, V, 60. Ispod: „Die IIII decembris 1422. ... Dabisiu Priglubouich et Dobrouoy eius filius”, Isto. Ispod: „Die VIII februarii 1424. ... Ostoia Dabisiui Priglubouich filius, Stries Radcich”, Isto.

39 „Precrayaç Dobroeugh ... fecit lamentum supra Ostoya Dabisiuouigh, Ostoya Dabisiuouigh [tako] et Radogna Dabisiuouigh, Milas Milatouigh de Tribigna, dicens quod per fortiam acceperunt sibi unum bouem in dicto loco de Tribigna ad passandum de Umbla de Tribigna. Item acceperunt sibi unam pecudem et unam spatam, item unam cultellisiam” (11.1. 1440), DAD, Lamenta de foris, XIII, 143.

40 „Radiç et Voxa Grubaceuichi fratres ... fecerunt lamentum supra Ostoiam Dabisiuouich Mostachi [tako], Radognam et Vochich Pribisalichi fratres, dicentes quod acceperunt sibi per vim unum equum cum sela, unum ensem, arcum fulcitum cum friciis, unum talanbachum, ducatis XXV in moneta, unam capsam plenam vitris pro fenestris quam mittebat ser Damiani de Sorgo domino despoto et dixerunt suprascripti, voiuoda Stiepan ligat te et fecit tibi facere istad. Et hoc fuit apud Zerniza in contrata voiuode Stiepani” (4.7. 1446), DAD, Lamenta de foris, XX, 144v.

41 „Vlatchus Priboeuich, Bosidar Ostoich et Vocossaus Grubich de Ossaunich homines Michaelis de Babalio coram domino Rectore ser Steffano de Zamagno fecerunt lamentum supra Radoe, Radiç, Radossaum et Vochaç Vochouichi fratres de Grebzi principales, Dobrouoi, Radognam et Ostoiam filios Dabisiui Prieglubouich de Tribigne, Vochotam, Pascas, Vochodragh et Vochobrad Baulouichi Vragouichi, Dragich et Radiuoi Vochouichi fratres, Strioxoe Braianouich, Vuchmier et Radouan Radosalich Xurouichi homines de Paulouich, Vitas Ostoich de Orach et supra omnes homines Priegliubouichi et supra omnes homines de Radoe Vouchouich et supra omnes homines Baulouichi et supra omnes fratres Xurouichi et eorum homines et supra omnes homines Vocassinii Pribatouich et supra Ugarchum Boroeuich et omnes eius homines et Bielochna Baglinouich et omnes eius homines, dicentes quod venerunt et per vim acceperunt sibi omnia bestiamina et omnem id totum quod habebant et in totum spoliauerunt et derobauerunt ipsos et eorum familias. Item fecerunt lamentum supra infrascriptos, dicentes quod fuerunt cum suprascriptis fantibus et malefactoribus de societate, videlicet, Ratchum, Rachoie et Radibrat fratres Radoucichi, Pribium et Mirchum fratris Calogiurgeuichi, Radegliam et Milorad fratres Dubrizeuichi, Radoe et Dobrie fratres

knjigama zaduženja januara 1495. spomenut su Vukašin Vuka Dobrovojević i Radosav Dabiživović, obojica iz Trebinja iz Mustaća.⁴² U istim knjigama Radosav Dabiživović spomenut je i maja 1505.⁴³ Jula 1448. u Dubrovniku je spomenut Pavko Dabiživović kao jedan od poslanika kneza Tomaša Nikolića.⁴⁴ Marta 1464. Pavko Dabiživović iz Trebinja jedan je od jemaca Milorada Radovinovića zvanog De Bućia, dužnika Radosava Radonjića zvanog Mešita za iznos od 17 dukata.⁴⁵

Priljubovići pripadaju hijerarhijskom lancu vlasteoskog roda Pavlovići a kasnije Kosačama. Direktne informacije o tome izostaju. Njihova snaga krajem XIV i prvih decenija XV stoljeća u sjeni je Bogdančića-Ljubišića, Poznanovića, Dragančića i drugih jačih predstavnika trebinjske vlastele. U kasnijim generacijama dočekali su i da ih neko uvrsti među važnije trebinjsko plemstvo krajem pedesetih XV stoljeća. Decembra 1459. Vijeće umoljenih odlučuje da Ljubišići, Medvjedovići, Dabiživovići, Radivojevići i Dobruškovići te njihovi ljudi i stoka mogu doći na dubrovačko područje.⁴⁶

Umjesto zaključka

Rodonačelnika Priljubovića trebalo bi tražiti u izvjesnom Utješenu, ocu Priljuba Utješinovića koji je živio u drugoj polovini XIV stoljeća. Priljubovi nasljednici su Dabiživ, Radče i Radoslav Priljubović. Zasnjeđeni nasljednici Dabiživa

Ratchouichi, Nenoe et Vochotam fratres Stepanouichi, homines vauode Petar Paulouich Vlachis Surouzi. Item ser Michael de Babalio coram domino Rectore suprascripto fecit lamentum supra suprascriptos omnes malefactores, dicens quod sibi depredati fuerunt centum animalia inter capras et pecudes" (23.3. 1451), Lam. de foris, XXIV, 140.

42 „Nos Vuchassinus Vuochi Dobrouoeuich et Radossauus Dabisiuouich ambo de Tribigna de Mustachi" (15.1. 1495), DAD, Debita Notariae, LVII, 4.

43 „Radosauus Dabisiuus de Trebinio" (9.5. 1505), DAD, Debita Notariae, LXIV, 47v

44 „Pauchus Dabisiuouich" (18.7. 1448), DAD, Consilium Minus, XI, 219; М. Динић, Хумско-требињска властела, 46.

45 „Pauchus Dabisiuouich de Tribigne" (4.3. 1464), DAD, Diversa Notariae, XLVII, 152v.

46 „Prima pars es de offerendo quinque domibus nobilium de Tribigne, videlicet, de Gliubissichi, de Meduiedouichi, de Dabisiuouichi, de Radiuoeuichi et de Dobruschouichi receptandum ipsis et eorum familiis in ciuitate nostra Ragusii et eorum villanis et animalibus in Astarea nostra et in districtu nostro exceptis reis sanguinis facie et debiti" (3.12. 1459), DAD, Consilium Rogatorum, XVI, 88v.

Priljubovića su Dobrovoj, Ostoja, Radonja i Pavko Dabiživović. Nasljednici Radča Priljubovića su Strijež i Milorad Radčić. Istaknutu poziciju među Priljubovićima imao je Dabiživ kojeg izvori registriraju u periodu 1401-1442. Priljubovići su imali posjede i ljude na području naselja Taleži, Ljubokovo (Ljubovo), Gola Glavica i Mustaći. Njihovi ljudi bave se poljoprivredom. U značajnoj mjeri učestvuju u pljačkanjima, naročito 1419-1422. godine. Iako su brojni dokumenti o njima i njihovim ljudima, njihova pozicija u trebinjskoj sredini još nije rasvijetljena u cjelini.

I SIGNORI DI TREBINJE PRILJUBOVIĆ

RIASSUNTO

Si dovrebbe cercare il progenitore dei Priljubović in un certo Utješen, padre di Priljub Utješinović, che viveva nella seconda metà del Trecento. Gli eredi di Priljub sono Dabiživ, Radče e Radoslav Priljubović. Gli eredi attestati di Dabiživ Priljubović sono Dobrovoj, Ostoja, Radonja e Pavko Dabiživović. Gli eredi di Radič Priljubović sono Strijež e Milorad Radčić. Dabiživ, registrato nelle fonti nel periodo fra il 1401 e il 1442, aveva una posizione accentuata fra i Priljubović. I Priljubović avevano feudi e gente nell'area dei paesi di Talež, di Ljubokovo (Ljubovo), di Gola Glavica e di Mustaći. La loro gente si occupa dell'agricoltura. Partecipano in misura notevole ai furti, soprattutto nel periodo 1419-1422. Benché documenti su loro e la loro gente siano numerosi, la loro posizione nell'area di Trebinje non è ancora completamente chiarita.

TREBINJE NOBLES PRILJUBOVIĆI

SUMMARY

One should look for the Priljubović's progenitor in a certain Utješen, father of Priljub Utješinović, who lived in the second half of the fourteenth century. Priljub's heirs are Dabiživ, Radče and Radoslav Priljubović. Dabiživ Priljubović's certified heirs are Dobrovoj, Ostoja, Radonja and Pavko Dabiživović. Radič

ISTRAŽIVANJA

Priljubović's heirs are Strijež and Milorad Radčić. Dabiživ, recorded in the sources in the period between 1401 and 1442, had an accentuated position among the Priljubovići. The Priljubovići had fiefs and people in the area of the villages of Talež, Ljubokovo (Ljubovo), Gola Glavica and Mustaći. Their people take care of agriculture. They participate to a considerable extent in thefts, especially in the period 1419-1422. Although documents about them and their people are numerous, their position in the Trebinje area is not yet fully understood.

Keywords: Priljubovići, Trebinje nobles, Taleži